

מוות, חופש והחיפוש אחר משמעות
מסע קיומי בעקבות האנושי באדם – ובפוליטיקה
פרופ' אוריאל אבולוף
1882-1002 (תשפ"ד)

אודות הקורס

האם "מותר האדם מהבהמה" – ומהבינה המלאכותית? מי אנחנו? מה ההבדל בין חופש לחירות? האם עלינו לרדוף אחרי האושר? מה טעם החיים – והמוות? מה מקום המחשבה, המוסר, והאמת בחברה ובפוליטיקה? האם אלוהים מת? כיצד נמצא אהבה ותקווה? בקורס זה נברר מה מיוחד ומאחד אותנו כבני-אנוש, ומה משמעות "האנושי באדם" לחברה ולפוליטיקה.

הקורס הוא פרי פיתוח משותף של אוניברסיטת פרינסטון ואוניברסיטת תל אביב. חלק ניכר מתכני הקורס יועברו במסגרת מקוונת. על הסטודנטים להירשם [לקורס המקוון \(HOPE\)](#) בפלטפורמת edX באמצעות כתובת הדוא"ל שלכם באוני' תל אביב. אתם מוזמנים לצפות ב**קדימון** וב**הקדמה לקורס**, וכן להצטרף ל**קהילת הפייסבוק** ול**בלוג של הקורס**.

הסרטונים בקורס דוברים אנגלית ומלווים בכתוביות בעברית או ערבית. הקורס מזכה ב-2 נ"ז באוניברסיטת תל-אביב. בסופו נערך מבחן מקוון דו-לשוני ורב-ברירתי – השאלות כתובות בשתי השפות והתלמידים יכולים להשיב בעברית או באנגלית, לבחירתם.

דרישות הקורס והרכב הציון:

80%: מבחן סופי. מבחן רב-ברירתי בעל 25 שאלות (4 נקודות לכל שאלה).

10%: מבדק (Quiz) אמריקאי על בסיס שבועי באמצעות הפלטפורמה המקוונת. שאלות המבדק יעסקו בנושא הנלמד באותו שבוע. יש לבצע לפחות 8 מבדקים בציון עובר כדי לגשת למבחן.

10%: כתיבת חיבור קצרצר (2-3 פסקאות) על כל אחד מנושאי השיעור, והעלתם לאתר במסגרת Hope Now! (עיתון קולקטיבי) ו/או My Hope (יומן אישי). על הסטודנטים לבחור על בסיס שבועי להשתתף באחת מבין שתי המטלות. בתום השנה, ולפני המבחן הסופי, על הסטודנטים להגיש דו"ח המסכם את החיבורים הקצרצרים לכלל דו"ח מסכם בהיקף של כשני עמודים. דו"ח זה מהווה תנאי לגשת למבחן.

I. "מותר האדם"?

- מהו טבע-האדם? מה בין טבע האדם לצרכים/מניעים אנושיים?
- עד כמה בני אנוש שונים מחיות? האם הם טובים יותר?
- כיצד תפסו מאסלו ודרווין את הייחוד האנושי? מהן ההשלכות הפוליטיות של תפיסתם?
- מה אנושי בפוליטיקה ובמדע-המדינה?

II. מה אנו, מי אני? טבע/האדם, זהות ואותנטיות

- כיצד צומח ה'עצמי', והאם הוא כלל קיים?
- כיצד ה'עצמי' האישי נכרך בקיבוצי, והאם ניתן לנתקם?
- מהי פוליטיקה של זהויות?
- האם וכיצד ניתן להכיר את ה'עצמי' הפנימי, האמיתי?
- כיצד משפיעה אותנטיות על פוליטיקה ועל סכסוכים?

III. חופש וחירות

- מה מבדיל בין חופש לחירות? האם אנחנו תמיד חופשיים?
- מדוע וכיצד אנו נסים מפני החופש – ולכן, באופן פרטי ופוליטי?
- מהו כזב עצמי (Bad faith) וכיצד הוא מתבטא בפוליטיקה?

IV. הרהור וערעור

- מהי חשיבה, וכיצד היא כרוכה בחופש? מה מעורר מחשבה, ומה ממית אותה?
- מהי הבנאליות של הרוע?

V. אושר

- מהו אושר וסוגיו?
- מה הופך אותנו מאושרים ומדוע וכיצד הפך "המרדף אחר האושר" ליעד פוליטי? האם השגנו אותו?
- מהם הפרדוקסים העיקריים של אושר?

VI. פחד מוות

- מהו התפקיד האבולוציוני של פחד, וכיצד הוא שונה מאימה ומחרדה?
- כיצד אנו מפתחים את תודעת המוות וכיצד היא מניעה אותנו, פרטית וקיבוצית?
- כיצד תודעת-תמותה, פחד מפני רצח, נכונות לרצוח והתאבדות משפיעים על הפוליטיקה, ומושפעים ממנה?

VII. משמעות

- למה, מתי וכיצד אנו מחפשים אחר משמעות בחיינו, ועבורם?
- מה ניתן ללמוד מקאמי ומפרנקל על החיפוש אחר משמעות ואפשרויות יצירתה?
- כיצד מתגלגל החיפוש אחר משמעות, בפוליטיקה, ליצירת לגיטימציה?
- מה פשר הקשר בין אושר, מוות והחיפוש אחר משמעות?
- למה לנשום? להביא ילדים לעולם? להרוג?

VIII. אמת ואמון

- מה בין עובדה, בדיה ופנטסיה?
- מהי אמת ומהן התיאוריות העיקריות על טבעה? כיצד כרוכה האמת באמון?
- מדוע פוליטיקאים משקרים, ומדוע אנו מקבלים זאת?
- מה משמעות פוליטיקה של פוסט-אמת בעולמנו?
- כיצד ניתן "להילחם" על ידיעת האמת?

IX. מוסר

- מה תפקידו האבולוציוני של המוסר? כיצד צומח, מתפתח המוסר לסוגיו?
- כיצד מצפון ודילמות מוסריות משפיעות על חיינו הפרטיים והציבוריים?
- מהם הדפוסים העיקריים של לגיטימציה פוליטית, וכיצד הם מעצבים את עולמנו?

X. אלוהים ודת

- האם חופש אפשרי עם/בלעדי אלוהים ודת?
- מה היו תפקידיה הציביליזציוניים של הדת?
- מי רצח את אלוהים, למה וכיצד? האם המודרניזציה האוחרת החייתה אותו?
- מה מקום אלוהים ודת בפוליטיקה? מהי דת אזרחית?

XI. אהבה וניכור

- מהם מקורותיו וסוגיו העתיקים והמודרניים של הניכור?
- האם אהבה יכולה לפתור ניכור, וכיצד?
- כיצד השפיעו ניכור ואהבה על המחשבה והעשייה הפוליטיות?
- כיצד משתמשים פוליטיקאים ברטוריקה של ניכור ואהבה?

XII. תקווה

- הניתן לחיות בלא תקווה? הניתן לקוות בלא חופש? האם תקווה היא אוטופית?
- מהו פשר הקשר בין תקווה פרטית לציבורית?
- מה מבדיל בין ציניות עתיקה למודרנית?
- האם אנו מקווים מעט מדי, או יותר מדי?